

***Procesul de la Curtea Internațională de Justiție
pentru delimitarea spațiilor maritime în Marea Neagră
(România c. Ucraina)***

***Pledoaria
Caracteristicile Insulei Șerpilor***

Bogdan Aurescu, Agentul României

[Miercuri, 3 septembrie 2008]

[50 minute]

Doamnă președinte, Domnilor judecători:

1. Sarcina mea astăzi este să vă prezint caracteristicile factuale ale Insulei Șerpilor. Această prezentare va constitui fundamentul pentru două argumente esențiale ale României. Primul este că Insula Șerpilor trebuie ignorată ca linie de coastă pentru scopurile delimitării dincolo de cele 12 mile marine de mare teritorială de care beneficiază deja. Profesorul Pellet, a cărui prezentare va urma după intervenția mea, va examina acest argument. Cel de-al doilea argument, așa cum va arăta Profesorul Lowe, se referă la faptul că trăsăturile caracteristice ale acestei formațiuni – o mică insulă, incapabilă să susțină locuirea umană și viața economică proprie – nu generează, în consecință, în conformitate cu Convenția din 1982, niciun drept la platou continental sau zonă economică exclusivă, confirmând astfel efectul Protocoalelor româno-sovietice din 1949, 1963 și 1974.

2. Dar înainte, și ca o abordare factuală, vă voi prezenta patru aspecte legate de această insulă.

- În primul rând, insula este o mică formațiune stâncoasă, care nu este integrată țărmului continental
- În al doilea rând, ea nu a avut și nu are nici acum o populație, deoarece nu o poate susține
- În al treilea rând, este lipsită de pământ, vegetație, animale, apă; mai mult, are un climat foarte aspru și este inaccesibilă

- În al patrulea rând, nu are nici un fel de resurse, nu produce nimic și nu poate susține viață economică proprie.

(1) Insula Șerpilor este o mică formațiune stâncoasă, neintegrată în țărmul principal

Doamnă președinte și Domnilor membri ai Curții:

3. Voi începe cu primul aspect – Insula Șerpilor este o mică formațiune stâncoasă.

(a) Poziția geografică a Insulei Șerpilor

4. Formațiunea maritimă numită Insula Șerpilor este localizată în bazinul de nord-vest al Mării Negre, la 46,5 km de orașul-port românesc Sulina; cel mai apropiat oraș ucrainean este Vilkovo, la 60,2 km distanță. Orașul Odesa, capitala regiunii administrative care include Insula Șerpilor este la o distanță de 165 km, ceea ce face Insula Șerpilor cel mai îndepărtat punct al acestei regiuni.

[Proiecția nr. 1 –Fotografie din satelit a Deltei Dunării, disponibilă pe site-ul NASA <http://earth.jsc.nasa.gov/sseop/EFS/lores.pl?PHOTO=NASA7-720-6> (RR, p. 142) (Dosarul Judecătorilor, fișa nr. VI-1)]

5. Poziția Insulei Șerpilor poate fi observată acum în fotografia din satelit care este acum proiectată pe ecran.

6. Doamnă președinte și stimați membri ai Curții, știu că funcția de judecător necesită perspicacitate, dar acesta nu este un test oftalmologic. Chiar dacă vechii romani, strămoșii românilor, imaginau Justiția ca pe o zeiță oarbă, vă asigur că ochii dumneavoastră sunt într-o condiție excelentă. De fapt, Insula Șerpilor – care este acum indicată pe ecran – este complet ne semnificativă în contextul geografic al zonei. Mai mult, ea nu este deloc integrată țărmului Ucrainei. Într-adevăr, după cum afirma o agenție de presă ucraineană în iunie 2006¹, Insula Șerpilor nu este decât o „protuberanță stâncoasă” în Marea Neagră.

[Proiecția nr. 2 – Figura nr. 3-5 intitulată „Așezări umane pe coasta ucraineană a Mării Negre” (CMU, p. 21) (Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-2)]

---

¹ Anexele nr. 12 și 13 la Replica României (în continuare RR). A se vedea și RR, p. 169, par. 5.124.

7. Această realitate este implicit confirmată de însăși Ucraina. Figura nr. 3-5 din Contra-Memoriu, intitulată „Așezări umane pe coasta ucraineană a Mării Negre”, acum pe ecran, ignoră Insula Șerpilor.

(b) Dimensiunea redusă a Insulei Șerpilor

8. Ucraina afirmă că „dimensiunile Insulei Șerpilor sunt semnificative”². Această afirmație este contrazisă de situația de fapt³. Insula are aproximativ 662 metri în lungime și 440 metri lățime⁴. Suprafața sa este de numai 0,17 km².

9. Datorită efectelor naturale ale eroziunii de către valuri și vânt, suprafața insulei se micșorează. Acest fenomen a fost înregistrat încă din secolul XIX⁵. Acest proces continuă. Un articol ucrainean din 2007, care se găsește în dosarele dvs. la fișa nr. VI-3⁶, arată că suprafața insulei devine tot mai mică – acum este de doar 16 hectare, date fiind continua eroziune și ridicarea nivelului mării. Acest aspect este menționat de diverși oficiali ucraineni, preocupați de consolidarea țărmurilor sale pentru a preveni eroziunea și împărțirea Insulei Șerpilor în două, după cum au reținut și articole din presa ucraineană⁷. Bugetul de stat al Ucrainei, atât pentru 2007⁸, cât și pentru 2008⁹ a inclus finanțare specială pentru un program de consolidare a țărmului insulei.

10. Chiar anexele Ucrainei se referă la Insula Șerpilor ca la „o ... bucă□ică de pământ ... izolată imensul spa□iu de apă”¹⁰, „o mică insulă”¹¹, „o stâncă solitară și izolată”¹², „atât de

² Duplica Ucrainei (în continuare DU), p. 76, par. 4.40.

³ RR, p. 136-137, par. 5.30-5.34 ; p. 139-141, par. 5.38-5.41 ; p. 166-170, par. 5.109-5.125. A se vedea □i DU, p. 115, par. 6.63 și DU, p. 116, par. 6.69.

⁴ Memoriul României (în continuare MR), p. 17, par. 2.10.

⁵ Anexele nr. 6, 44, 45, 46 la MR. A se vedea și MR, p. 151-154, par. 10.22-10.27.

⁶ Articolul intitulat „Insula ghinioanelor”, autor Valdimir Katkevich, ziarul „Zerkalo Nedeli”, nr. 19 (648), 19-25 mai 2007, <http://www.zn.ua/1000/1550/59326/>.

⁷ Anexele nr. 7 și 27 la RR. A se vedea și RR, p. 140, par. 5.40 și p. 170-171, par. 5.127-5.128.

⁸ Anexa nr. 3 la Legea nr. 489-V, publicată în Buletinul Oficial al Ucrainei (Ofitsiniy Vistnik Ukrainy) nr. 52/2006, disponibil la <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?st=3477&god=2006> (Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-4).

⁹ Anexa nr. 3 la Legea nr. 107-VI, disponibil la <http://www.gdo.kiev.ua/files/db.php?st=1&god=2008> (Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-5).

¹⁰ Anexa nr. 11 la Contra-memoriul Ucrainei (în continuare CMU) ; RR, p. 136,, par. 5.31 și p. 166, par. 5.111.

¹¹ Anexa nr. 48 la CMU; RR, p. 137, par. 5.33 și p. 167, par. 5.113.

¹² Anexa nr. 49 la CMU; RR, p. 167, par. 5.115.

mică încât în trecere o cuprinzi pe toată cu privirea ... un loc izolat...¹³, „minuscula insulă a Șerpilor”¹⁴, având „dimensiuni neglijabile” și „mărime neglijabilă”¹⁵, „o mică bucată de pământ retrasă”¹⁶, „un colț de pământ izolat”¹⁷. Mass-media ucraineană vede Insula Șerpilor ca pe o „minusculă parte a teritoriului ucrainean”¹⁸, „o insuliță”¹⁹ și un „o fâșie mică de uscat”, „o foarte mică bucată de uscat”²⁰, „o mică insulă”²¹, „o bucățică de pământ în mare”²², o „mică cocoșă printre valuri”²³. Un ziar ucrainean din 2002 este categoric: „chiar și să numești Insula Șerpilor o „insulă” este excesiv”²⁴.

[Proiecția nr. 3 - Grafic comparativ al dimensiunilor Insulei Șerpilor, insulei Filfla și insulei Abu Musa]

11. Puteți vedea acum pe ecran și în dosarele dvs. la fișa nr. VI-6 un grafic comparativ al dimensiunii Insulei Șerpilor cu alte două formațiuni maritime - insula malteză Filfla, cu o suprafață de 0,06 km², adică 35% din suprafața Insulei Șerpilor și insula Abu Musa, având 12 km², adică de 70 de ori mai mare decât Insula Șerpilor. Cu privire la ambele s-a considerat - de către această Curte în cazul *Platoului Continental (Libia/Malta)*, în cazul insulei Filfla, de către tribunalul arbitral în cauza privind delimitarea maritimă între Dubai și Sharjah, în cazul insulei Abu Musa - că nu au nici un efect asupra procesului de delimitare.

(c) Insula Șerpilor este o formațiune stâncoasă

12. Ucraina pretinde că faptul că Insula Șerpilor este stâncoasă nu o transformă într-o stâncă, în sensul juridic al Articolului 121, alineatul 3 din Convenția din 1982. Dar nu acesta este aspectul în discuție. România are în vedere nu numai compoziția geografică a Insulei Șerpilor - subsolul și aproape întreaga suprafață sunt într-adevăr stâncoase - dar și

¹³ Anexa nr. 50 la CMU; RR, p. 140, par. 5.39 și p. 167, par. 5.116.

¹⁴ Anexa nr. 54 la CMU; RR, p. 140, par. 5.39 și p. 168, par. 5.117.

¹⁵ Anexa nr. 57 la CMU RR, p. 168, par. 5.119.

¹⁶ Anexa nr. 60 la CMU; Anexa nr. 42 la MR; RR, p. 167/168, par. 5.120.

¹⁷ Anexa nr. 63 la CMU; p. 168, par. 5.122.

¹⁸ Anexa nr. 57 la MR.

¹⁹ Anexa nr. 71 la MR.

²⁰ Anexa nr. 36 la MR.

²¹ Anexa nr. 56 la MR.

²² RR, p. 141, par. 5.41 și p. 169/170, par. 5.125.

²³ Articolul intitulat „Insula ghinioanelor”, autor Vladimir Katkevich, ziarul „Zerkalo Nedeli”, nr. 19(648), 19/25 mai 2007, <http://www.zn.ua/1000/1550/59326/>.

²⁴ Anexa nr. 33 la MR; MR, p. 143, par. 10.5.

consecințele acestui fapt. Aceste consecințe pot fi definite într-un singur fel: imposibilitatea locuirii.

13. Astfel, un articol din „The New York Times” din 29 august 1856, intitulat „Încălcarea de către Rusia a Tratatului de Pace. Ocuparea rusească a Insulei Șerpilor”²⁵, reprodusă în dosarele dvs. la fișa nr. VI-7, numește Insula Șerpilor „nimic altceva decât o stâncă pustie de dimensiuni extrem de reduse”²⁶. Această imagine este reflectată și de presa ucraineană: Insula Șerpilor este „o stâncă de mare”²⁷, „o stâncă de roci compacte”²⁸, „o insulă stâncoasă”²⁹, o „stâncă-insulă”³⁰, „doar o suprafață stâncoasă ... constituită din roci dure”³¹. O descriere ce datează din august 2007 (în dosarele dvs. la fișa nr. VI-8)³² arată că „de la înălțimea unei păsări în zbor, Insula Șerpilor arată exotic. Dar de la o distanță mai mică - ești în mijlocul unor stânci pustii”.

[Proiecția nr. 4 - Fotografii interbelice a suprafeței stâncoase a Insulei Șerpilor (MR, Figura 18, p. 153; Figura 15, p. 149, reproduse din volumul din 1931 al lui R.I. Călinescu, *Insula Șerpilor. Schiță monografică*, incluse și în Anexe la nr. 6 la MR) (Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-9)]

14. Doamnă președinte, stimați Membri ai Curții, puteți observa cu ochiul liber caracteristicile ostile și aride ale acestei mici bucăți stâncoase de teritoriu în fotografiile proiectate pe ecran, fotografiile realizate de oameni de știință români în perioada interbelică (mai precis, în 1931). Ucraina acuză România de o abordare „extrem de selectivă” în prezentarea imaginii Insulei Șerpilor³³. Dar această afirmație nu este corectă. De fapt, aceste fotografii sunt relevante având în vedere că au fost realizate la un moment când apartenența Insulei Șerpilor la România nu era disputată și nici nu se pune problema eventualului rol al Insulei Șerpilor în cadrul vreunui proces de delimitare maritimă. Acuratețea lor și intențiile autorilor lor nu pot fi puse la îndoială. Este evident că ceea ce ele înfățișează sunt caracteristicile reale ale Insulei Șerpilor. Nu același lucru poate fi spus despre imaginea

²⁵ <http://querytimes.com/gst/abstract.html?res=9F01E3DC113CEF34BC4151DFBE66838D649FDE> .

²⁶ Alte surse citate în Memoriu (MR, p. 146-154, par. 10.12-10.27) și în Replică (RR, p. 136-141, par. 5.30-5.41 și p. 166-171, par. 5.109-5.128).

²⁷ Anexa nr. 57 la MR.

²⁸ Anexa nr. 36 la MR. A se vedea și MR, p. 146, par. 10.13.

²⁹ Anexa nr. 58 la MR.

³⁰ Anexa nr. 8 la RR. A se vedea și RR, p. 141, par. 5.41 și p. 169-170, par. 5.125.

³¹ Anexa nr. 56 la MR.

³² Știre intitulată „Locuitorii de pe Insula Șerpilor nu duc o viață ușoară”, Agenția de presă ucraineană „Podrobnosti”, 30 august 2007, <http://www.podrobnosti.ua/podrobnosti/200/08/30/452743.html>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-8.

³³ CMU, p. 24, par. 3.45.

artificială recentă pe care Ucraina ar vrea să o proiecteze asupra acestui loc neospitalier în mod natural; voi reveni în discursul meu de mâine asupra acestei chestiuni.

[Proiecția nr. 5 - Fotografii ale Insulei Șerpilor și insulei Filfla (Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-10)]

15. În final aș vrea să remarc strânsa asemănare dintre Insula Șerpilor și insula Filfla, care a fost descrisă de către această Curte în cauza *Libia/Malta* drept o „stâncă nelocuită”³⁴. În acest caz, nu ați apreciat drept echitabil să luați „în considerare insula Filfla în calcularea liniei mediane provizorii între Malta și Libia ...”³⁵. Puteți vedea acum pe ecran atât Filfla, cât și Insula Șerpilor. Ele au aceeași natură stâncoasă și aridă, ostilă oricărei locuiri umane sau activități economice.

(1) Insula Șerpilor nu a avut niciodată și nu are nici acum o populație

Doamnă președinte, Domnilor judecători:

16. Cel de-al doilea aspect în prezentare este acela că Insula Șerpilor nu a avut niciodată și nu are nici acum o populație. Și există o explicație simplă pentru aceasta. Nu a avut niciodată o populație pentru că nu poate susține locuire umană. Această situație obiectivă este datorată caracteristicilor aride și lipsei oricărui tip de resurse inclusiv apă, dimensiunii reduse, izolării și inaccesibilității, climatului aspru și ostil. Acești factori combinați fac din Insula Șerpilor, în mod natural, un loc de nesuportat pentru locuire umană, chiar pe perioade scurte. Acești factori au generat și un acut sentiment de izolare, precum și probleme medicale, inclusiv psihologice pentru acei oameni obligați să petreacă un anumit timp pe Insula Șerpilor în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu.

17. De aceea, un autor român, care a scris în 1940, a descris Insula Șerpilor ca fiind „izolată în mijlocul valurilor, pe care nimeni nu o vizitează, de care nu întreabă nimeni niciodată”; un potențial vizitator „s-ar găsi atât de izolat precum pe insula lui Robinson”³⁶. O altă sursă românească din 1942 scrie că „paznicul farului ... și câțiva grăniceri pot fi întâlniți

---

³⁴ *Platoul continental (Jamahiriya arabă libiană/Malta)*, Hotărâre, Culegerea CIJ 1985, p. 20 (par. 15).

³⁵ *Platoul continental (Jamahiriya arabă libiană/Malta)*, Hotărâre, Culegerea CIJ 1985, p.48 (par. 64).

³⁶ Anexa nr. 46 la MR.

pe insulă, ducând o viață de exilați”³⁷, în timp ce soldații români trimiși în 1944 să reconstruiască farul s-au simțit, potrivit propriilor cuvinte „complet izolați de restul lumii”³⁸.

18. De aceea nu sunt surprinzătoare dificultățile întâmpinate de Comisia Europeană a Dunării – însărcinată cu menținerea farului – în găsirea de angajați pentru postul de paznic al farului. Un raport din 1920 preciza că „oamenii nu vor să se angajeze deoarece, fiind izolați de activitatea oamenilor, nu au pe insulă confortul necesar pentru locuire, care lasă mult de dorit”³⁹. Un alt document al Comisiei Dunării, din 1923, menționează abandonul de către paznicul farului al postului său după numai câteva luni. Motivul – „nu poate trăi în continuă izolare”⁴⁰. Ucraina însăși citează o sursă românească din 1938: „nici gărzile, nici soldații nu rezistă mult timp în singurătate ... Viața este neurastenică datorită monotoniei exagerate”⁴¹.

19. Dar poate cea mai bună descriere a influenței negative a Insulei Șerpilor este dată de medicul-șef al ministerului de interne român într-un raport din 1938:

„influența Insulei Șerpilor, care este situată pe stânci ... la o depărtare ... de malurile uscatului, care nu pot fi zărite niciodată și cu perspectiva de a vedea și auzi ritmic numai valurile mai întotdeauna furtunoase și însoțite de curenți continui, schimbători, este nefastă, înrăurind în rău asupra sistemului nervos omenesc și mai ales asupra celor nervoși ... produce o debilitate specifică cu deprimare generală, turburări nervoase, cu astenii psihice, insomnii etc ... influența curenților marini și a vaporilor de apă sărată din insulă este și mai rea, [pentru sistemul respirator - n.trad.] provocând modificări respiratorii ale plămânilor, pleuritele uscate și cele cu lichid, bronșitele cronice, aceste afecțiuni agravându-se dacă se prelungeste șederea acestor afectați în insulă pentru mai multă vreme, până la sfârșitul lor”⁴².

Doamnă președinte, domnilor judecători:

20. La fel este și astăzi. Titlul unui articol ucrainean din 2005 descrie bine sentimentul: „mă găsesc din nou la capătul lumii”⁴³. De aceea nu este surprinzător că Insula Șerpilor nu a fost niciodată locuită.

21. Vechii autori romani și greci sunt de acord cu acest aspect. Istoricul roman Ammianus Marcellinus menționează insula Leuce (numele vechi al Insulei Șerpilor) ca fiind „fără

---

³⁷ Anexa nr. 43 la MR.

³⁸ Anexa nr. 10 la MR

³⁹ Anexa nr. 9 la RR. A se vedea și RR, p. 153, par. 5.71.

⁴⁰ Traducerea în română a textului original în franceză („nu poate trăi în izolare continuă”), Anexa nr. 11 la RR, p. 153-154, par. 5.72.

⁴¹ Anexa nr. 63 la CMU. A se vedea și RR, p. 178, par. 5.153.

⁴² Anexa nr. 40 la MR.

⁴³ Anexa nr. 71 la MR.

locuitori” – „*insula Leuce sine habitatores*”. El adaugă că „aceia care din întâmplare sunt aruncați aici ... merg seara la navele lor, deoarece se spune că cei ce petrec o noapte aici își pun viața în pericol”⁴⁴. Filozoful grec Maximus din Tyr remarcă faptul că „nimeni nu se duce acolo de bunăvoie”⁴⁵. Filozoful și istoricul roman Flavius Arrianus, contemporan cu împăratul Adrian, ne informează că „insula este lipsită de locuitori”⁴⁶.

22. Un autor român, care în 1894 a publicat o bine documentată monografie cu privire la Insula Șerpilor, a concluzionat, după ce a evaluat cu atenție toate sursele antice, că „nu există locuitori pe Leuce, potrivit tuturor autorilor citați” și că „nu există locuințe permanente pe Leuce”⁴⁷. Potrivit lui, condițiile ostile de pe Insula Șerpilor au împiedicat întotdeauna oamenii să își stabilească locuințele pe această insulă solitară”. Pe scurt – citez dintr-o anexă la Contra-Memoriu – „niciun om nu locuia pe Leuce ... autorii antici ne spun că insula lui Ahile era pustie și fără ocupații”⁴⁸. De fapt, potrivit aceleiași surse, „insula Leuce nu era decât un loc care reunea sufletele și spiritele eroilor decedați”⁴⁹.

23. Nicio sursă nu menționează vreo populație pe Insula Șerpilor în Evul Mediu. Aceeași remarcă este adevărată pentru sursele din secolul XIX. De exemplu, un călător englez scria în 1810 că „nici o ființă umană nu locuiește acolo”⁵⁰.

24. Doar după ce farul a fost construit câțiva oameni au fost trimiși acolo pentru îndeplinirea obligațiilor de serviciu și aceasta prin rotație, pentru scurte perioade. Dar aceste câteva persoane nu pot fi considerate o populație. Regulamentele de navigație rusești și sovietice din 1903 și 1931 – incluse în Anexele nr. 12 și 13 la CMU – folosesc același limbaj: „Cu excepția paznicilor civili ai farului și a santinelei formate din patru grăniceri români nimeni nu locuiește pe insulă”⁵¹. Două ediții ale Îndreptarului de navigație în Marea Neagră emis de Amiralitatea britanică în 1920 și 1930 confirmă acest lucru⁵², după cum o face și

---

⁴⁴ Anexa nr. 44 la MR. A se vedea și MR, p. 163, par. 10.51.

⁴⁵ Anexa nr. 44 la MR. A se vedea și MR, p. 163-164, par. 10.56.

⁴⁶ Anexa nr. 44 la MR. A se vedea și MR, p. 163, par. 10.51.

⁴⁷ Anexa nr. 44 la MR. A se vedea și MR, p. 163-164, par. 10.53.

⁴⁸ Anexa nr. 49 la CMU. A se vedea și RR, p. 175-176, par. 5.146.

⁴⁹ H. Koekler, „Memoire sur les iles et la course consacree a Achille dans le Pont-Euxin”, în *Memoires de l'Academie des Sciences de St. Petersburg*, Vol. X, p. 571. Acest volum a fost deșus la Grefă de către Ucraina.

⁵⁰ Anexa nr. 50 la CMU. A se vedea și RR, p. 153, par. 5.68 și p. 176, par. 5.147.

⁵¹ Anexele nr. 12 și 13 la CMU. A se vedea și RR, p. 153, par. 5.69 și p. 175, par. 5.145

⁵² Anexa nr. 59 la MR. A se vedea și anexa nr. 60 la MR.

Marea Enciclopedie Sovietică din 1933: „cu excepția paznicilor farului și a grănicerilor români, nu există nicio populație”⁵³.

Doamnă președinte, stimați Membri ai Curții:

25. Insula Șerpilor nu a avut niciodată o populație și așa a rămas până în zilele noastre. Nu există nicio populație pe insulă; doar oficialii (grăniceri, paznicii farului) și oameni de știință trimiși acolo prin rotație, pentru scurte perioade de timp, datorită mediului natural ostil⁵⁴.

26. Este nerealist să pretinzi că doar câțiva grăniceri și oameni de știință, care stau pe Insula Șerpilor în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu sau în temeiul unui contract pentru scurte perioade de timp, pot fi considerați o populație. Spre exemplu, înmânarea de documente de identitate de către Președintele Ucrainei în timpul vizitei sale pe Insula Șerpilor în noiembrie 2007. Articolul de presă relevant se află în fișa nr. VI-12 din dosarul dvs. Textul lui este:

„președintele a întărit în mod oficial dreptul Ucrainei asupra Insulei Șerpilor ... El a înmănat cărți de identitate unui grup de 6 grăniceri. Comentând acest moment, un reprezentant al Administrației prezidențiale a declarat corespondentului de presă ... 'La prima vedere, această ceremonie este una obișnuită, dar în realitate este foarte importantă pentru țara noastră. Faptul că am început să emitem cărți de identitate pentru locuitorii insulei confirmă statutul său, și este un alt argument în negocierile cu România pentru delimitarea platoului continental' ”⁵⁵.

[Proiecția nr. 6 – Fotografie înfățișând înmânarea unor documente de identitate unui grănicer în timpul vizitei Președintelui Ucrainei pe Insula Șerpilor (2007)]

Doamnă președinte și stimați Membri ai Curții, puteți vedea cu proprii ochi această „populație”, în această fotografie, acum pe ecran și în dosarele dvs. la fișa nr. VI-13, de pe site-ul oficial al Președintelui ucrainean. Șase grăniceri nu pot constitui o populație.

---

⁵³ Anexa nr. 41 la MR.

⁵⁴ Anexele nr. 11, 12, 13, 14, 15. A se vedea și RR, p. 154, par. 5.173 și p. 177, par. 5.151. A se vedea și știrea intitulată „Consiliul regional a stabilit limitele așezării Insulei Șerpilor”, Agenția de presă ucraineană „Reporter”, 6 iunie 2008, http://www.reporter.com.ua/cgi-bin/view_material.pl?mt_id=33071, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-11.

⁵⁵ Articolul intitulat „Victor Yushchenko se preocupă de înmânarea pașapoartelor”, autor Serghei Sidorenko, ziarul „Kommersant”, nr. 197, 7 noiembrie 2007, <http://www.kommersant.ua/doc.html?DocID=822876&IssueId=41431>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-12.

27. În Duplica sa, Ucraina insistă că insula este locuibilă, dar oferă foarte puține argumente sau probe noi în acest sens⁵⁶. În schimb, continuă să sublinieze importanța istorică⁵⁷ a Insulei Șerpilor referindu-se la notorietatea sa și la relevanța sa strategică.

28. În opinia Ucrainei, această notorietate istorică demonstrează importanța Insulei Șerpilor și, în consecință, dreptul ei la platou continental și zonă economică exclusivă. Dar semnificația istorică nu are nicio relevanță nici în demonstrarea capacității sale de a susține locuire umană, nici cu privire la aptitudinea de a avea viață economică proprie. De fapt, toate sursele istorice, din antichitate până în prezent remarcă lipsa unei asemenea capacități. Notorietatea Insulei Șerpilor în antichitate era doar legată de importanța sa religioasă datorată cultului vieții de după moarte a lui Ahile și datorăm această informație acelorași autori care au dezvăluit că este pustie și nelocuită. Este o mișcare îndrăzneată să construiești un argument referitor la susținerea vieții umane pe notorietatea vieții de după moarte!

29. Importanța strategico-militară a Insulei Șerpilor, care explică evoluția sa geopolitică pe parcursul ultimelor două secole, inclusiv preluarea ei ilicită de la România în 1948, este, de asemenea, lipsită de orice relevanță și nici nu poate dovedi capacitatea acesteia de a susține locuirea umană sau o viață economică proprie; nu există nicio legătură în acest sens. Ocuparea temporară a Insulei Șerpilor de către soldații diverselor țări în timpul campaniilor de război sau în epoca sovietică⁵⁸ – dictată de rațiunile strict militare ale momentelor respective – a fost sprijinită exclusiv pe mijloace externe.

30. În sprijinul acestei teorii, conform căreia Insula Șerpilor a fost locuită de-a lungul istoriei, Duplica Ucrainei invocă un singur document nou. Este vorba despre un text din 1885, care menționează o inscripție referitoare la Insula Șerpilor, în care se precizează următoarele:

„În zilele noastre, se zice, nu mai e locuită decât de pescari; dar, ca în cazul atâtor alte așezări altădată locuite de eleni, pe ea s-a menținut, fără îndoială, pe parcursul primului secol al erei noastre, o populație destul de numeroasă, iar ea continua să se bucure de o oarecare prosperitate.”⁵⁹

Citatul selectat de Ucraina face parte dintr-un text care comentează o inscripție antică serios deteriorată – folosind cuvintele autorului, „foarte mutilată”. De fapt, așa cum precizează

---

⁵⁶ CMU, p. 116, par. 6.69.

⁵⁷ A se vedea CMU, par. 7.50-7.71, alături de 23 de anexe; DU, par. 4.4.1, 6.68, 6.71.

⁵⁸ DU, p. 118, par. 6.71(3), (4), (6), (7).

⁵⁹ DU, p. 118, par. 6.71(1).

autorul comentariului, inscripția nu e originară din Insula Șerpilor. Însuși comentariul, în sine, nu reprezintă o studiu despre istoria sau arheologia Insulei Șerpilor, în timp ce autorul (Emil Egger) nu e istoric, ci filolog (profesor de literatură greacă la Facultatea de Litere din Paris).⁶⁰ Faptul că Insula Șerpilor avea o populație în primul secol d.Chr. reprezintă o simplă supoziție a autorului, care se bazează doar pe analogie („dar, *ca în cazul atâtor altor așezări* altădată locuite de eleni, pe ea s-a menținut, *fără îndoială...*”)⁶¹. Această presupunere nu rezultă din textul inscripției și nu e sprijinită de realitatea istorică: pe insulă nu a existat nicio așezare în antichitate; nu a fost niciodată locuită de greci sau de oricine altcineva. Toți autorii din antichitate furnizează aceeași informație: Insula Șerpilor nu a fost locuită („*sine habitatores*”, după cum spunea Ammianus Marcellinus).

31. În Duplă⁶² sa, Ucraina se referă la așa-numita „necropolă” dezgropată pe Insula Șerpilor care demonstrează – în opinia Ucrainei – „că în timpuri străvechi aici au existat comunități umane”. Această teorie se sprijină pe un studiu rusesc din 2002 care face referire, totodată, – lucru trecut cu vedere de Ucraina – la „mărturiile autorilor antici care au scris despre interdicția de a stabili pe Leuce”. Despre ce fel de „necropolă” este vorba, din ce perioadă anume, și ce fel de relicve au fost descoperite acolo – studiul nu conține niciun fel de date științifice, și, de altfel, niciun fel de date. Studiul din 2002 menționează doar că „descoperirea” a fost făcută de un comisar de carantină (care nu era arheolog) în 1842 și că „examinarea acesteia nu a fost efectuată în mod complet”. Conform studiului, a fost găsită o singură urnă și, în alte zone, o criptă cu un schelet uman și alte „8 morminte”. Savanții români care au efectuat cercetări complexe pe Insula Șerpilor în timpul celor 70 de ani de suveranitate românească nu au găsit nicio urmă a vreunei „necropole” sau a vreunei așezări. Dar faptul (dacă e într-adevăr un fapt) că se descoperă câteva rămășițe umane într-un anume loc – în absența oricărei urme a vreunei așezări – nu reprezintă o dovadă că acesta a fost locuit. O urnă nu poate fi socotită o „necropolă” și, cu siguranță, nu demonstrează capacitatea insulei de a susține locuirea umană. Un loc unde oamenii mor, dar nu se nasc niciodată – aceasta e Insula Șerpilor.

---

⁶⁰ Encyclopædia Britannica, Ediția a XI-a, Volumul V09, 1911, p. 17, http://encyclopedia.jrank.org/ECG_EMS/EGGER.html.

⁶¹ Subl. n.

⁶² DU, par. 6.71(2), care se referă la studiul rusesc din 2002, inclus ca Anexa 57 la CMU.

32. Tot în Duplica⁶³ sa, Ucraina își reiterează aserțiunea din Contra-Memoriu⁶⁴, conform căreia, în perioada interbelică „conform unor surse românești, 8 oameni au locuit permanent pe insulă”, iar „România plănuia să construiască un complex de clădiri pe insulă, cuprinzând un hotel, o capelă, o mică mănăstire și un post de salvamari”. Am onoarea de a reaminti Curții ceea ce am precizat deja în Replica⁶⁵ noastră cu privire la aceste aspecte. Cât privește primul aspect, oamenii care se aflau pe Insula Șerpilor în perioada românească erau trimiși acolo în misiune oficială, exact așa cum Ucraina îi trimite acum: pentru a întreține farul și ca grăniceri. Ca și acum, se schimbau prin rotație frecvent, din cauza mediului ostil al Insulei. Nu erau „rezidenți permanenți” și cu siguranță nu reprezentau o populație. Cât privește cel de-al doilea aspect, trebuie remarcat că așa numitul „plan” era o pură fantezie. Motivul pentru care a eșuat – la începutul anilor '30 și nu din cauza Războiului – a fost – și citez din același autor amintiți și de Ucraina - „vânturile foarte puternice și neregulate, care suflau cu mare forță din toamnă până în primăvară, dificultatea de a asigura resursele și mai ales costul clădirilor”⁶⁶.

(3) Insula Șerpilor nu poate să susțină locuire umană

Doamnă președinte și stimați Membri ai Curții,

33. Motivul eșecului tuturor acestor planuri constă în faptul că, fără susținerea 100% a vieții din exterior, Insula Șerpilor este nelocuibilă. Și astfel ajung la cel de-al treilea punct: Insula este lipsită de apă, de sol, de vegetație, de animale. În schimb, este „dotată” cu o climă aspră, de nesuportat.

34. Absența resurselor naturale de apă pe Insula Șerpilor este bine documentată în pledoariile scrise⁶⁷. Toate sursele, atât mai vechi, cât și mai recente, demonstrează că pe Insula Șerpilor apa este asigurată fie de ploii ocazionale, fie adusă de pe continent, și chiar și în aceste condiții este insuficientă. Conform unei anexe la Contra-Memoriu, în iunie 1841, câțiva oameni de știință ruși au vizitat Insula Șerpilor pentru câteva zile pentru a căuta antichități: „Lipsa apei potabile și căldura greu de suportat i-au făcut pe călători să-și grăbească plecarea”⁶⁸. Raportul din 1938 al Ministerului Român de Interne prevede că „lipsa

---

⁶³ DU, par. 6.71 (5).

⁶⁴ DU, par. 7.64.

⁶⁵ RR, p. 154-155, par. 5.74-5.76.

⁶⁶ RR, p. 175, par. 5.144.

⁶⁷ MR, p. 159-161, par. 10.39-10.46 și Anexele nr. 6, 40, 45, 50, 51 la MR; RR, p. 143-150, par. 5.44-5.58 și p. 171-174, par. 5.129 – 5.138. A se vedea de asemenea, Anexele nr. 9, 57, 62, 63, 68, 73, 84, 91 la CMU.

⁶⁸ Anexa nr. 57 la CMU.

apei potabile pe insulă este greu de suportat...apa de ploaie, adunată în niște rezervoare de ciment...poate afecta, într-un mod negativ, canalul alimentar, din cauza gustului neobișnuit și a compoziției chimice specifice”⁶⁹.

35. În Contra-Memoriul său, Ucraina a susținut că apa potabilă a existat de mai demult pe Insula Șerpilor⁷⁰, și că un program de forare inițiat în 2003 ar fi identificat resurse suplimentare⁷¹. Prima susținere este viciată de traducerile evident inexacte ale celor doi autori români interbelici citați⁷². Cea de-a doua susținere este viciată de utilizarea incorectă de către Ucraina a datelor științifice furnizate chiar de către Ucraina⁷³. Așa cum am arătat în Replică, o comparație chimică a fluidului extras și „tratat” de Ucraina, cu apa din Marea Neagră, demonstrează că ceea ce a extras Ucraina nu este altceva decât apă de mare, cu mai multe substanțe nocive în plus. Extractul se situează mult sub standardele de sănătate acceptate pentru apa potabilă. În loc să încerce să extragă acest lichid „noroios” – pentru a cita astfel Anexa nr. 9 la Contra-Memoriul ucrainean – ar fi mult mai ușor pentru Ucraina să purifice apa de mare, care există, bineînțeles, din abundență în Marea Neagră.⁷⁴

36. În Duplica sa, Ucraina nu a combătut niciuna din aceste concluzii, care sunt chiar mult mai amplu confirmate de către presa ucraineană. Un articol din 2005 menționează că „apa lipsește. Apă, apă, peste tot apă. Dar este apă de mare, sărată, care nu este bună de băut. Pentru mult timp, apa a fost adusă aici de pe continent și rezervele erau ținute în tancuri de apă. Fără nicio îndoială, apa era prețioasă ca aurul”⁷⁵. Conform unui articol din 2006⁷⁶, șeful Departamentului Regional pentru Ecologie și Resurse Naturale din Odesa a declarat că „insula continuă să sufere din cauza lipsei de apă potabilă”, care este adusă de pe continent. Într-un comunicat de presă din iunie 2007, Curtea de Conturi ucraineană (este fișa nr. VI-14 din dosarul dumneavoastră) de asemenea notează că „resursele de apă, purificarea apei ...încă nu sunt disponibile pe insulă”⁷⁷.

---

⁶⁹ Anexa nr. 40 la MR.

⁷⁰ CMU, p. 23, par. 3.40-3.41.

⁷¹ CMU, p. 23, par. 3.42.

⁷² RR, p. 143-145, par. 5.45-5.48.

⁷³ A se vedea Anexa nr. 9 la CMU *versus* par. 3.42 a CMU (p. 23). A se vedea de asemenea RR, par. 5.50-5.56.

⁷⁴ A se vedea RR, p. 147-149, par. 5.53 – 5.54.

⁷⁵ Anexa nr. 71 la MR.

⁷⁶ Anexa nr. 7 la RR.

⁷⁷ Comunicatul de presă a Camerei de Comerț Ucrainene din 26 iunie 2007, „Probleme mari ale unei insule mici”, în Engleză, care pot fi găsite pe pagina oficială a instituției .

http://www.ac-rada.gov.ua/achamber/control/en/publish/article/main?art_id=953260&cat_id=335 .

37. Doamnă președinte și stimați Membri ai Curții, Insula Șerpilor este practic lipsită de sol și are foarte puțină vegetație, ofilită și arsă în timpul verii. Acest aspect este confirmat de numeroase surse din toate perioadele, inclusiv de cele ucrainene⁷⁸. De exemplu, două articole ucrainene din 2007 (a se vedea fișele VI-15 și VI-3 în dosarele dumneavoastră) precizează că „insula nu are deloc vegetație”⁷⁹ și că singurele flori pe insulă sunt cele pictate de un miciman* staționat în acest loc⁸⁰.

38. În ciuda eforturilor Ucrainei de a aduce sol și de a planta copaci, toate aceste încercări de a „îmbunătăți” condițiile ostile pe această bucată de uscat stâncos au eșuat datorită climei aspre și neospitaliere de pe Insula Șerpilor.⁸¹

39. În timpul vizitei sale pe Insula Șerpilor în noiembrie 2007, președintele Ucrainei a plantat un pin și a cerut grănicerilor și departamentului regional pentru păduri să planteze mai mulți copaci pe insulă. Presa ucraineană a criticat aceste inițiative ca inutile: un ziar din Odesa a menționat că „ideea președintelui are slabe șanse de reușită. Insula Șerpilor ... este bătută de multe vânturi. Pe această bucată de pământ stâncos ... niciun copac nu a existat vreodată”. În acest sens, s-a referit la „un vișin, sădit cu câțiva ani în urmă de o echipă de oameni de știință, ... care s-a uscat anul trecut, chiar dacă a fost îngrijit cu toată atenția”⁸².

40. De asemenea, fauna pe Insula Șerpilor este foarte redusă⁸³. „Lista cu flora, fauna și speciile de pește ale Insulei” a Ucrainei demonstrează că nu sunt mamifere acolo, cu excepția a două specii de șobolani și a două tipuri de lilieci⁸⁴. Chiar și șerpii care au dat denumirea Insulei au dispărut.

41. Insula Șerpilor nu este doar foarte mică, stâncoasă, fără apă, sol, vegetație și faună: are de asemenea o climă teribilă. Acest lucru este atestat de numeroase și variate surse din timpuri

---

⁷⁸ Anexele nr. 6, 40, 42, 43, 44, 46, 47, 48, 49. A se vedea, de asemenea, MR, p. 154-159, par. 10.29-10.38 ; RR, p. 174-175, par. 5.142.

⁷⁹ Articol intitulat „România și Ucraina se luptă cu privire la statutul strategice Insule a lui Ahile”, săptămânalul Ucrainean în limba engleză „What’s On”, nr. 5 din 16-27 februarie 2007, dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-15.

* *Rang inferior în marina rusă, ucraineană etc. (subofițer) (n.trad.)*.

⁸⁰ Articol intitulat „Insula ghinioanelor”, autor Vladimir Katkevich, ziarul „Zerkalo Nedeli”, nr. 19 (648), 19-25 2007, <http://www.zn.ua/1000/1550/59326/>, dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-3.

⁸¹ Anexele nr. 36, 52, 53 la MR. A se vedea, de asemenea, MR, p. 162, par. 10.47-10.49.

⁸² Articol intitulat „Plănuind să meargă la Odesa, Iușcenko a vizitat doar Insula Șerpilor”, autor Dmitri Orlov, ziarul ucrainean „Novii Region” din Odesa, 6 noiembrie 2007, <http://www.nr2.ru/148600.html>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-16.

⁸³ Anexele nr. 42, 44, 46 la MR. A se vedea, de asemenea, MR, p. 155-156, par. 10.32, 10.34, 10.36.

⁸⁴ Anexa nr. 85 la CMU. A se vedea de asemenea RR, p. 151, par. 5.63 și p. 175, par. 5.143.

îndepărtate și confirmate de anexele la Contra-Memoriu⁸⁵. Prin comparație cu această litanie veche de secole, vremea în Haga (despre care o observație judiciară a fost făcută de judecătorul Schwebel⁸⁶) este îngăduitoare și constantă.

42. Insula Șerpilor „este situată în zona cea mai aridă a stepelor est-europene”, având în vedere că „suma totală a precipitațiilor ... este foarte mică și se repartizează inegal în timpul anului, căzând primăvara și toamna târziu și determinând, astfel, o vară extrem de secetoasă și uscată”, cu furtuni și uragane „care suflă zi și noapte, neconținut, enervant”⁸⁷. Autorul român pe care tocmai l-am citat observa în 1931 că „[a] fost aproape imposibil să părăsim locuința – și coborârea pe versantul vestic întâmpina o îndârjită și aproape neimaginabilă rezistență din partea uraganului puternic, rece și umed”. Aceste „uragane nu sunt rare pe Insula Șerpilor, mai ales iarna”, „ceața este de asemenea un fenomen meteorologic destul de cunoscut iarna și primăvara, foarte periculos pentru navigație”⁸⁸ și „în unele ierni grele Insula Șerpilor suferă și cele mai cumplite geruri”, astfel că „marea îngheață de jur împrejurul insulei pe o rază de mai mulți kilometri, o adevărată banchiză de gheață construindu-se în jurul ei, care a necesitat un timp îndelungat pentru a fi spartă”⁸⁹.

43. Dimpotrivă, „[p]este vară, insula pare arsă, ... (întrucât) soarele stepei o dogorește repede, iar umbra copacilor nu este cunoscută acolo”. De aceea, conform unui alt autor, „[i]nsula e pustie sau aproape pustie ... pământul neospitalier, stâncă arsă de soarele de stepă, [e] puțin stropită de ploaie și acoperită din loc în loc cu un strat subțire de pământ roșcat, mereu uscat”. Autorul menționează, de asemenea, „furiosul zbugium al valurilor, ce revarsă asupra insulei ploaie de apă sărată, tot atât de rea pentru viața plantelor ca și dogoreala soarelui”⁹⁰.

44. Acest lucru e valabil și azi. Articole de presă ucrainene din 1995 și 2003 menționează „vremea rea, [când] insula e lovită de vânturi din toate direcțiile, ... furtunile”⁹¹, „curenții marini puternici [care] suflă neconținut” și, de asemenea, o temperatură a solului de până la

---

⁸⁵ A se vedea Anexele nr. 9, 10, 63 la CMU.

⁸⁶ Opinie separată a judecătorului Schwebel la hotărârea Curții Internaționale de Justiție în cauza *Delimitarea Maritimă în zona dintre Groenlanda și Jan Mayen (Danemarca și Norvegia)*, Culegerea CIJ, 1993, p. 120.

⁸⁷ Anexa nr. 6 la MR. A se vedea și MR p. 169, par. 10.68.

⁸⁸ Idem. A se vedea și Anexa nr. 54 la MR.

⁸⁹ Idem.

⁹⁰ Anexa nr. 43 la MR. A se vedea și MR, p. 159, par. 10.38.

⁹¹ Anexa nr. 56 la MR. A se vedea și MR, p. 170, par. 10.69.

50°-60°C în timpul verii:⁹² „[v]ara, soarele e nemilos, în timp ce iarna bate un vânt pătrunzător...”⁹³ Pe scurt, așa cum se arată într-un alt articol din presa ucraineană, „condiții extreme”⁹⁴. Un articol ucrainean din februarie 2008 (fișa nr. VI-17 din dosarele dvs.) descrie „aventurile” unui „locuitor” temporar al Insulei: „...pe timp de furtună, toaletele [de pe Insula Șerpilor - n.n.] sunt periculoase. Deunăzi, aflându-mă lângă una dintre ele, aproape că am fost împins de vânt în mare și m-am putut salva doar agățându-mă strâns de clanța ușii.”⁹⁵

(4) Insula Șerpilor nu dispune de niciun fel de resurse și nu poate susține o viață economică proprie

Doamnă Președinte și stimați Membri ai Curții,

45. Cel de-al patrulea aspect al argumentației mele este acela că Insula nu poate susține și că, în fapt, nici nu are o viață economică proprie. Într-adevăr, ea nu poate susține niciun tip de activitate economică, întrucât nu are niciun fel de resurse și e totalmente incapabilă să producă ceva.

46. Dimensiunea redusă, solul stâncos și infertil al Insulei Șerpilor, lipsa apei potabile și clima ostilă reprezintă o piedică insurmontabilă pentru dezvoltarea unei agriculturi la o scară cât de mică, în absența căreia supraviețuirea umană este imposibilă fără o aprovizionare constantă din exterior. În aceste condiții, cultivarea pământului în scopuri comerciale, pentru a susține, cât de cât, o viață economică, este de neconceput. De pildă, o sursă din anul 1940 menționează că, din cauza „stâncilor goale de peste tot” și în absența solului, „omul nu cultivă nimic pe acest pământ ingrât”⁹⁶. În mod cât se poate de clar, așa cum se precizează în Anexa 57 din Contra-Memoriu, „insula este improprie oricărui tip de agricultură”⁹⁷. Nu există nici alte resurse naturale, ceea ce face imposibilă dezvoltarea vieții economice, aspect care este, de altfel, recunoscut și de Ucraina: conform uneia din anexele la Contra-Memoriu, stâncile aride și pietrele de pe insulă, deși „abundente în cantitate”, sunt „total neutilizabile” chiar și pentru construcții.⁹⁸

---

⁹² Anexa nr. 56 la MR. A se vedea și MR, p. 170, par. 10.70.

⁹³ Anexa nr. 57 la MR. A se vedea și MR, p. 170, par. 10.71.

⁹⁴ Anexa nr. 52 la MR.

⁹⁵ Articolul „Case și saune pentru locuitorii Insulei Șerpilor”, autor Aleksandr Sibirțev, ziarul ucrainean „Segodnia”, 25 februarie 2008, <http://www.segodnya.ua/news/903291.html>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-17.

⁹⁶ Anexa nr. 46 la MR.

⁹⁷ Anexa nr. 63 la CMU; Anexa nr. 16 la RR. A se vedea și RR, p. 178, par. 5.153.

⁹⁸ Anexa nr. 57 la CMU. Vezi și RR, p. 184, par.5.176.

47. Întrucât Insula Șerpilor nu poate produce nimic, toate proviziile sunt aduse de pe continent – cu mare greutate – pentru cei câțiva care sunt obligați să stea acolo pentru a întreține farul și a păzi frontiera. Există o multitudine de probe în acest sens în documentele scrise ale ambelor părți⁹⁹, precum și în presa ucraineană¹⁰⁰. Spre exemplu, un document oficial rus din 1903 consemnează dependența Insulei Șerpilor de continent: „hrana pentru aceștia [paznicii farului] se aduce de la Sulina”. Un document românesc din 1938 menționează că „alimentele se procură foarte greu, din cauza transportului foarte dificil, iar peștele este greu de pescuit în apropierea insulei”¹⁰¹. O altă sursă românească din 1943 precizează că Insula Șerpilor „stă părăsită ca și pe vremea călătoriilor lui Herodot. La răstimpuri destul de mari, un vaporuș transportă cele trebuincioase pentru viața paznicului, santinelor care îngrijesc farul...”¹⁰².

48. La fel se întâmplă și în zilele noastre. Un articol ucrainean din 2002 menționează că cele câteva transporturi între insulă și continent se efectuează cu elicopterul care „asigură... doar un minimum din tot ceea ce este necesar.”¹⁰³ Un ziar ucrainean din 2003 ne povestește cum „[d]in cauza vremii rele și a furtunilor, toate proviziile, inclusiv apa potabilă, sunt aduse de pe continent pentru a dura câteva luni”¹⁰⁴. Un articol din 2006, publicat în același ziar ucrainean, precizează că „clima își impune propriile condiții ... acolo sunt depozitate proviziile pentru 3-4 luni”¹⁰⁵. Despre aceeași situație se relatează și în iunie 2008, când o agenție de presă ucraineană scria (fișa nr. VI-11 în dosarele dumneavoastră) că „aprovizionarea cu tot ceea ce e necesar, inclusiv apă potabilă, se face cu elicopterul sau pe mare”¹⁰⁶.

49. Fără proviziile aduse din exterior, viața ar fi imposibilă pe Insula Șerpilor.¹⁰⁷ Un călător francez care și-a publicat impresiile de călătorie în 1876 povestește despre supraviețuitorii unui echipaj turc, naufragiați pe Insula Șerpilor după o furtună cumplită care au „sfârșit prin a se mânca unul pe altul” din cauza lipsei de provizie de pe insulă, pe care el o

---

⁹⁹ Anexele nr. 40, 43, 45, 49, 62 la MR. Anexele 5, 12, 66, 96 la UCM.

¹⁰⁰ A se vedea Anexele nr. 50, 51, 65 la MR, Anexa 15 la RR.

¹⁰¹ Anexa nr. 40 la MR.

¹⁰² Anexa nr. 43 la MR.

¹⁰³ Anexa nr. 65 la MR.

¹⁰⁴ Anexa nr. 51 la MR.

¹⁰⁵ Anexa nr. 15 la RR. A se vedea și RR, p. 183, par. 5.172.

¹⁰⁶ Știre de presă intitulată “Consiliul Regional a stabilit limitele așezării de pe Insula Șerpilor”, Agenția de presă ucraineană „Reporter”, 6 iunie 2008, http://www.reporter.com.ua/cgi-bin/view_material.pl?mt_id=33071, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-11.

¹⁰⁷ A se vedea, de exemplu, Anexa nr. 52 la CMU. A se vedea și RR, p. 176, par. 5.149.

numește „un loc pustiu”. Dintre cei 25 de naufragiați, doar patru au supraviețuit, „când sosirea unei corăbii i-a salvat de la deznădejde și de la o moarte sigură”.¹⁰⁸

50. Din cauza poziției sale izolate, a stâncilor periculoase din apele dimprejur și a climei sale aspre, Insula Șerpilor a fost dintotdeauna – și este și în ziua de azi – aproape inaccesibilă¹⁰⁹ sau, așa cum spunea un ziar ucrainean, „un loc îndepărtat, la care se ajunge cu greu”¹¹⁰, atât pe mare, cât și pe calea aerului.

51. Într-adevăr, conform unui articol ucrainean din 2002, „[î]n condițiile unor furtuni mai mult sau mai puțin serioase, vasele nu pot rămâne lângă țărm”¹¹¹. Un alt articol din 2002 precizează că „insula ... este, în prezent, inaccesibilă de pe mare. Malurile stâncoase, verticale și stâncile submarine nu permit menținerea unor legături permanente cu continentul. Principalul mijloc de transport spre insulă... rămâne, în prezent, elicopterul”¹¹², dar aceste zboruri sunt rare¹¹³ și periculoase. Un alt articol din 2004 menționează că „accesul pe insulă este foarte dificil... Comunicația permanentă cu Insula Șerpilor rămâne doar un proiect”¹¹⁴, lucru confirmat de o altă știre de presă din 2007, care relevă că „(o) problemă de importanță prioritară rămâne accesul la căile de comunicație”¹¹⁵.

52. În ciuda eforturilor Ucrainei de a construi acolo un debarcader, rezultatele s-au dovedit nesatisfăcătoare din punctul de vedere al accesului în siguranță pe Insula Șerpilor, din cauza caracteristicilor naturale ale acesteia¹¹⁶; aceeași situație persista în noiembrie 2007, atunci când președintele Ucrainei a cerut ca problema „debarcaderului local” să fie rezolvată.¹¹⁷ Conform Site-ului Oficial al președintelui Ucrainei, „acesta consideră că este important... să se ia măsurile necesare pentru ca rezidenții să poată călători în mod regulat în zona

---

¹⁰⁸ Anexa nr. 55 la MR.

¹⁰⁹ Anexele nr. 38, 39, 40, 43, 45, 46, 47 la MR; Anexele nr. 12, 13, 14, 50 la CMU. A se vedea și RR, p. 176, par. 5.148; RR, p. 181-182, par. 5.164-5.166.

¹¹⁰ Anexa nr. 57 la MR.

¹¹¹ Anexa nr. 33 la MR.

¹¹² Anexa nr. 64 la MR.

¹¹³ Anexa nr. 51 la MR.

¹¹⁴ Anexa nr. 66 la MR.

¹¹⁵ Știre de presă intitulată „Locuitorii de pe Insula Șerpilor nu duc o viață ușoară”, Agenția ucraineană de presă „Podrobnosti”, 30 August 2007, <http://www.podrobnosti.ua/podrobnosti/2007/08/30/452743.html>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-8.

¹¹⁶ Anexa nr. 5 la CMU. A se vedea și RR, p. 181, par. 5.163.

¹¹⁷ Comunicat de presă „Președintele vrea să dezvolte [Insula] Șerpilor (în engleză în original), Site-ul Oficial al președintelui Ucrainei, 6 noiembrie 2007, <http://www.president.gov.ua/en/news/8061.html>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-18.

continentală a țării”¹¹⁸. Chiar și comunicatul de presă oficial evită folosirea termenului „populație”, întrucât așa-ziiși „rezidenți” – cei câțiva grăniceri, paznicii farului și oamenii de știință, izolați pe acest loc îndepărtat pentru perioade scurte, prin rotație – nu reprezintă o populație.

Doamnă Președinte și stimați Membri ai Curții,

53. Un loc care nu poate susține locuirea umană nu poate avea nici o viață economică proprie, întrucât economia reprezintă un fenomen social, în mod intrinsec legat de existența umană. Dimensiunea redusă a insulei, îndepărtarea și izolarea sa, accesul foarte dificil la ea, pe mare sau pe calea aerului, climatul său arid și ostil, faptul că nu produce nimic, lipsa oricăror resurse, faptul că toate proviziile, inclusiv alimentele sau apa trebuie aduse din exterior cu eforturi considerabile – toate acestea sunt demonstrate de o serie de documente¹¹⁹. Ele nu pot fi schimbate de încercările recente ale Ucrainei de a crea o altă „realitate”, artificială, după cum voi arăta în discursul meu de mâine. Aceste caracteristici naturale ale Insulei Șerpilor sunt suficiente pentru a elimina *a priori* orice posibilitate ca ea să susțină o viață economică proprie, fie și la cel mai modest nivel.

54. Confruntată cu acest fapt de necontestat, Ucrainei nu-i rămâne decât să afirme, în mod nejustificat, că „Insula Șerpilor este pe deplin capabilă să susțină o viață economică proprie”¹²⁰. Cu toate acestea, Duplica sa nu conține nici măcar un singur document sau probă care să vină în sprijinul acestei afirmații. În aceste condiții, pur și simplu, nu există argumente pe care să le combat.

Concluzii

Doamnă Președinte, stimați Membri ai Curții,

55. Informațiile și multitudinea de probe aduse în fața Curții demonstrează cu prisosință că Insula Șerpilor nu poate susține locuirea umană sau o viață economică proprie, deoarece:

---

¹¹⁸ Comunicat de presă „Președintele vizitează Insula Șerpilor” (în engleză în original), Site-ul Oficial al președintelui Ucrainei, 6 noiembrie 2007, <http://www.president.gov.ua/en/news/8057.html>, Dosarul judecătorilor, fișa nr. VI-19.

¹¹⁹ A se vedea, de exemplu, MR, p. 173-179, par. 10.80-10.100; RR, p. 156-160, par. 5.80-5.93 și p. 181-187, par. 5.162-5.184; Anexele nr. 5, 9, 12, 13, 14, 57, 67, 68, 74, 84, 87, 88, 95, 96 la CMU.

¹²⁰ DU, p. 116, par. 6.69.

În primul rând, ea este o mică formațiune maritimă din Marea Neagră, insignifiantă în contextul geografic al zonei; nu face parte integrantă din coastă, este izolată, accesul la ea dovedindu-se foarte dificil;

În al doilea rând, nu a avut niciodată, după cum nici în prezent nu are, o populație, fiind incapabilă să susțină vreuna;

În al treilea rând, e lipsită de sol, vegetație, animale, apă, având o climă foarte aspră, insuportabilă;

În al patrulea rând, nu are niciun fel de resurse și este incapabilă să producă ceva; este incapabilă, astfel, să susțină orice activitate economică.

Doamnă Președinte,

56. Cu aceasta, se încheie prezentarea mea și, cu voia dumneavoastră, pledoariile României de astăzi. Sunt recunoscător Curții pentru atenție și răbdare.